

SELECCIÓN DE DOCUMENTOS. TEMA 17. A RESTAURACIÓN BORBÓNICA

***Textos que apareceron en exames PAU**

Doc. 1.- O Manifesto de Sandhurst presenta en 1874 o programa político da Restauración:

“Orfa a nación agora de todo dereito público e indefinidamente privada das súas liberdades, natural é que volva os ollos ao seu habitual dereito constitucional e a aquelas libres institucións que nin en 1812 impediron que defendese a súa independencia nin rematar en 1840 outra empeñada guerra civil (...).

Afortunadamente, a Monarquía hereditaria e constitucional posúe nos seus principios a necesaria flexibilidade (...) para que tódolos problemas que traia o seu restablecemento consigo sexan resoltos de conformidade cos votos e a conveniencia da nación. Non hai que agardar que decida eu nada en firme e arbitrariamente; sen Cortes non resolveron os negocios arduos os Príncipes españois alá nos antigos tempos da Monarquía, e esta xustísima regra de conducta non hei esquecerla eu na miña condición presente, e cando tódolos españois están xa afeitos aos procedementos parlamentarios”.

Doc. 2. Discurso pronunciado no Congreso por Antonio Cánovas del Castillo, 11 de marzo de 1876 *

“S.M. a Raíña nai, como dixeran, interveu persoal e directamente no manifesto de Sandhurst, e aquel manifesto declarou expresamente que a augusta dinastía expatriada non recoñecía como vixente a Constitución do 45, abolida polos feitos, nin a Constitución do 69, fundada polos feitos, e que os feitos mesmos destruíran. Non hai, pois, niso máis nada ca un compromiso da dinastía; da augusta persoa que cedeu o Trono [...], e do mesmo Rei don Alfonso XII, aínda que ambas as declaracións se fixeron baixo a miña responsabilidade, a cal acepto e recollo completamente. Esas declaracións consistían en que esa augusta dinastía [...] viña a España sen ningunha Constitución escrita”.

Doc. 3.- Constitución de 1876*:

“Don Alfonso XII, pola gracia de Deus, rei constitucional de España; a tódolos que as presentes viren e entenderen sabede: Que en unión e de acordo coas Cortes do reino, actualmente reunidas, viñemos en decretar e sancionar a seguinte Constitución de Monarquía española (...):

Art. 11. A relixión Católica, Apostólica e Romana é a do Estado. (...) Ninguén será molestado no territorio español polas súas opinións relixiosas nin polo exercicio dos seu propio culto, agás o respecto debida á moral cristiá.

Art. 18. A potestade de facer as leis reside nas Cortes co Rei.

Art. 19. As Cortes están formadas por dous corpos colexisladores iguais en facultades: o Senado e o Congreso dos Deputados (...).

Art. 50. A potestade de facer executar as leis reside no Rei (...).”

Doc. 4.- As leis electorais de Cánovas del Castillo (1878) e de Sagasta (1890):

Lei electoral de 1878:

“Art. 15. Terá dereito a ser inscrito como elector, nas listas do censo electoral da sección do seu respectivo domicilio todo español que teña 25 anos e que sexa contribuínte dentro ou fora do mesmo distrito, pola cota mínima para o Tesouro de 25 pesetas anuais por contribución territorial ou de 50 por subsidio industrial (...)”

Lei electoral de 1890:

“ Art. 1. Son electores para deputados ás Cortes todos os españois homes maiores de 25 anos que se encontren en pleno goce dos seus dereitos civís e sexan veciños dun municipio onde residan polo menos dous anos”

Doc. 5. O turnismo visto polo historiador Miguel Artola*:

“A quenda é unha fórmula política que ofrece vantaxes inmediatas a cambio de enormes riscos a medio prazo... No canto da inestabilidade e o perigo, a quenda ofrece, a cambio dunha pequena manipulación, a

posibilidade de que ambos os partidos poidan desenvolver os seus programas satisfacendo a maior número de electores e asegurando unha evolución pacífica (...). Os efectos perversos da quenda pactada derívanse da perda de información respecto da opinión pública (...). A separación conceptual da España real e a España oficial que leva irremisiblemente aparelhada a contraposición dunha e outra, así como a condena da última, non é máis que a consecuencia previsible e inevitable da aceptación do principio da quenda”.

Fonte: J.L. García Delgado e outros, *La España de la Restauración*, Madrid, Editorial s. XXI, 1985, p. 15.

Doc.6.-Valentí Almirall, republicano federal, denuncia o fraude electoral (1880)*:

“Entre nós reina a farsa en toda a súa crueza, unha farsa completa, exclusiva das eleccións españolas. O mesmo se o sufraxio é universal que restrinxido, nunca hai máis que un só elector: o ministro da Gobernación. Este cos seus gobernadores de provincia e o innumerable exército de empregados de todas clases, sen excluír os altos cargos da maxistratura e do profesorado, prepara, executa e consuma as eleccións (...), dende o fondo do seu despacho, situado no centro de Madrid (...). Nada hai que sexa sagrado: listas electorais, urnas, escrutinio, todo é falseado polos nosos políticos baixo a inmediata dirección do gobernador civil de cada provincia”.

Doc. 7. Discurso pronunciado no Congreso por Sagasta, 20 de setembro de 1881*

“Perante a representación que nestas Cortes teñen todos os principios e todos os intereses, non cabe descoñecer o fallo favorable que sobre a marcha iniciada o 8 de febreiro polo meu novo goberno, acaba de pronunciar o país, desexoso de que os partidos [...] alternen pacificamente no Poder [...]. Amestrado polos sucesos, sente o país tanta necesidade de orde e repouso; anhela tan vivamente ver aseguradas as liberdades que á conta de incalculables sacrificios conquistou [...] que nada me parece tan factible como conseguir a alianza definitiva entre os dous grandes elementos en que hoxe aparece dividida a sociedade española”.

Doc. 8. Artigo contra o caciquismo publicado no xornal *El Imparcial*, o 18 de outubro de 1883*:

“É necesario (...) poñer man nisto e romper esa vinculación de poderes, pola que resulta que unha soa persoa, allea a todo cargo oficial, e libre, por tanto, de toda responsabilidade, constitúe unha maxistratura anónima, pero omnipresente e práctica, un despotismo peor cen veces que o dos reis absolutos porque, tendo por seus o recadador de impostos, o alcalde e o xuíz, a facenda, a honra e ata a vida dos homes honrados, están a mercé dese gran especulador da política que se chama cacique (...)”.

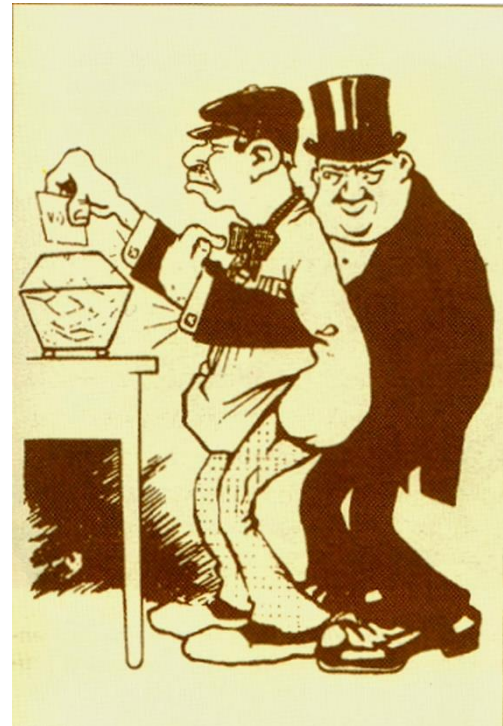
Doc. 9. O fraude electoral segundo Benito Pérez Galdós (1884)*:

“É moi triste como se fixeron as últimas eleccións, co menor número posible de electores, con bastantes resurreccións de mortos e non poucas violencias e atropelos. Xa é costume que só voten os que dunha maneira ou outra sacan partido das amizades e servizos políticos e a inmensa maioría da nación, mirando tan importante acto con desdén, abstense de tomar parte nel, segura de non alcanzar por procedementos representativos o remedio dos seus males (...). Resultado desta fraude pública, é que as eleccións as fai o ministro da Gobernación, e daquela fábrica de votos saen tamén as minorías. Non podendo marchar ben o sistema sen oposición, o goberno fábrícaa co mesmo celo que pon na construción da maioría”.

Fonte: B. Pérez Galdós, “Política española”, *Antología de artículos*, 1884.

Doc. 10 Viñeta na revista “Pequeñeces” (1897)

Doc. 11 Viñeta publicada na revista L'Esquella de la Torratxa, 1905

Doc.12.-Gobernos da quenda pacífica, 1875-1902*

1875-1881	Cánovas, Martínez Campos
1881-1884	Sagasta, Posada Herrera
1884-1885	Cánovas
1885-1890	Sagasta
1890-1892	Cánovas
1892-1895	Sagasta
1895-1897	Cánovas
1897-1899	Sagasta
1899-1901	Silvela, Azcárraga
1901-1902	Sagasta